

<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3394737/2013/02/16/Verboden-vruchten.dhtml>

Verboden vruchten

Volkskrant 16 februari 2013

Marokkaanse jongens krijgen veel aandacht. Nu beginnen hun zussen zich ook te roeren. Anoniem vertellen ze over hun stiekeme leven.

Door Charlotte Huisman

Foto's An-Sofie Kesteleyn

Het meisje met een zwarte hoofddoek kijkt met glinsterende ogen naar haar vriendin. Die staat op het punt te vertrekken uit het vriendinnenclubje. 'Je bent verlie-iefd', roept ze. De andere meisjes, allen van Marokkaanse afkomst, gieren het uit. De 18-jarige Lela, pijpekrullen, een strakke spijkerbroek om haar ronde lichaam, moet er verlegen van lachen.

De twintig tieners zijn in een jongeren centrum in de Utrechtse wijk Kanaleneiland, onder de hoede van de Marokkaanse vrouwenorganisatie Al Amal en het Utrechtse jongerenwerk. Eén middag per week zijn jongens hier niet welkom.

Lela is inderdaad gek op haar vriend met wie ze nu een afspraak heeft, vertelt ze. Ze heeft al zeven maanden verkering met hem. Haar vader en haar broers mogen het onder geen beding te weten komen. Met haar vorige vriendje heeft een broer haar betrappt. Toen moest ze maandenlang meteen uit school thuis zijn. Haar familie luisterde haar af als ze aan de telefoon zat. Dat zal haar niet nog eens gebeuren.

Deze Marokkaanse meisjes willen onder een schuilnaam best een boekje open doen over hun stiekeme leven. Is eenmaal beloofd dat ze anoniem blijven, dan komen de verhalen los. Over spijbelen van school en afspreken met andere meiden op een uithoek van het Centraal Station, om samen naar Amsterdam of Den Haag te gaan. Kunnen ze toch even het leven verkennen, en zijn ze tegen etenstijd netjes thuis. Sommigen hebben seks gehad, zonder dat hun ouders daarvan af weten. Een hoofddoek hoeft niet alles te zeggen: ook meisjes die hun haren bedekken, kunnen weleens hebben gedronken en gerookt, of een vriendje hebben.

Hun verhalen gaan niet over de ijverige Marokkaanse meisjes over wie zo vaak lovend wordt gesproken, die hun broers ver achter zich laten op de havo en het vwo. Op de schoolpleinen in de grote steden is te zien dat veel van hun leeftijdsgenotes niet meer zo bedeesd en braaf zijn. Het gaat om meisjes zoals zij, die het vaak nauwelijks lukt hun vmbo-diploma te halen.

Dat tieners de grenzen opzoeken, is niet zo opmerkelijk. Hun Nederlandse leeftijdsgenotes gaan ook uit. Het grote verschil is dat die onderhandelen over hoe laat ze thuis moeten zijn. Veel Marokkaanse meisjes gaan al snel tegen de regels van hun ouders in, soms al als ze 's middags ergens een kop thee drinken met een vriendin.

Jasmina, een stevig meisje van bijna 17, vindt het achteraf bezien doodzonde dat ze door haar 'nieuwsgierigheid naar spanning' is afgeleden van het vwo naar het vmbo. Op haar 13de rookte ze haar eerste sigaret. Veel meisjes doen zowat alles stiekem. 'Schijnheilig' is een woord dat ze veel gebruiken. Jasmina: 'Jongens testen je uit. Als je op hun avances ingaat, denken ze: ze is een van die goedkope chickies. Als ze eenmaal ontmaagd is, denkt zo'n meisje: ik heb niets meer te verliezen.'

Schokkend filmpje

Los van elkaar verwoorden ze hun grote zorgen over hun generatie Marokkaanse meisjes, van wie zij een aantal over het randje zien vallen. Die halen hun schooldiploma niet, stelen, blowen excessief, komen soms in de prostitutie terecht. En ze merken op hoe hun zussen van 13 en 14 jaar staan te trappelen om weer een stukje verder te gaan dan zij zelf deden.

De meisjes kennen de afschrikwekkende voorbeelden. Onder Marokkaanse jongeren in Utrecht circuleert een schokkend filmpje, dat inmiddels van internet is gehaald. Over de beelden met een aantal frontale naaktfoto's van een goed herkenbaar meisje rappen jongens hoe hoerig zij is. Ze melden ook haar woonadres, naar welke school ze gaat en bij welke supermarkt ze achter de kassa zit. Het meisje is sindsdien niet meer gesignaleerd in de wijk. Het gerucht gaat dat haar familie haar deze zomer naar Marokko zal sturen.

'Sommigen zijn erger dan ongelovigen, het loopt echt uit de hand', zegt Jasmina over dit meisje. Toch heeft ze vooral medelijden met haar en anderen met wie het zo mis loopt. Ze konden de verlokkingen van de verboden vruchten niet weerstaan. 'Wie eenmaal van de chocola heeft geproefd, kan moeilijk stoppen. Ze wilden alleen maar aandacht, nu vechten ze met zichzelf vanbinnen.'

Jasmina probeert zich nu verre te houden van jongens, hoe verliefd ze ook kan zijn. Soms weet ze niet hoe zich te gedragen als Marokkaanse in Nederland. 'Ik zou soms liever Nederlandse zijn in dit land. Ik vraag mijn moeder weleens waarom opa toch zo nodig hierheen moest komen: onze familie is er niet beter van geworden.'

De verliefde Lela vindt van zichzelf dat ze netjes binnen de lijntjes kleurt. Zo nu en dan gaat ze met een paar vriendinnen 's middags naar Den Haag of Amsterdam om daar relaxed een waterpijp te roken, dat kan geen kwaad. Het zijn anderen die zij te ver ziet gaan. 'Een keer in Den Haag kwamen twee Marokkaanse meisjes uit Amsterdam zo'n shishabar binnen, het was nog geen 3 uur 's middags en ze waren al dronken. De eigenaar heeft ze eruit gezet.'

Sommige meisjes zijn bewust op zoek naar een jongen of man die alles voor hen betaalt. 'In ruil voor seks', merkt Nouhaila (17) op. 'Of hij 40 jaar is, maakt hen niet veel uit. En als haar broer er achter komt, slaat hij haar in elkaar.'

Nouhaila heeft haar haren roodblond geverfd. Boven haar strakke, lage spijkerbroek is een klein streepje buik zichtbaar. Op haar 15de begon ze met stiekem uitgaan, met een nicht en een vriendin. Ze meldde zich ziek op school en nam dan de trein naar Amsterdam of Rotterdam.

Nouhaila maakte schulden, onder meer door boetes vanwege zwartrijden in het openbaar vervoer. Natuurlijk was ze voortdurend bang betrapt te worden. Maar het stiekeme van haar

acties gaf haar vooral een kick, merkte ze. Soms zei ze tegen haar moeder dat ze bij een vriendin bleef logeren. Of dat ze 's avonds moest werken. Nooit ging ze in haar eigen stad stappen. Het was niet de bedoeling dat ze bekenden of familie zou tegenkomen.

Nouhaila houdt van cabarets, Marokkaanse nachtclubs waar soms ook muziektoptrédens zijn. Ook zij gaat graag naar shishalounges. Deze cafés, waar voornamelijk Marokkaanse jongens in groepjes een waterpijp roken, zijn razend populair. Je ziet er steeds meer meisjes en jonge vrouwen.

In sommige shishabars krijgen vrouwelijke bezoekers de waterpijp gratis. Je treft er ook vrijgevochten Marokkaanse dames aan, die zich tegenover niemand hoeven te verantwoorden. Sommigen vieren er een verjaardag, anderen houden er een vrijgezellenfeest. Maar bijna altijd komen ze uit een andere stad. Achter de waterpijpen in de Utrechtse lounges zitten jongedames uit onder meer Amsterdam, Rotterdam, Zeist en Veenendaal. Ze gaan liever anoniem uit.

Het begint onder het motto: wat mama niet weet, kwetst haar niet. Dan blijkt de spanning van het verborgene verslavend te werken. Zijn ze eenmaal overstag, dan slaan Marokkaanse meisjes vaak door met blowen, alcohol drinken, seks, zegt Nouhaila. Ze steken elkaar aan. 'Vriendinnen trekken elkaar mee in het slechte. Door het voortdurende liegen wordt de drempel ook lager om bijvoorbeeld make-up en kleren te stelen uit winkels.'

Hun worsteling is redelijk onzichtbaar. Terwijl veel geld gaat naar de projecten voor Marokkaanse probleemjongens, werken hun zussen zich ernstig in de nesten. Marokkaanse vrouwenclubs als Al Amal in Kanaleneiland (Utrecht) en Nisa for Nisa (Slotervaart, Amsterdam) maken zich steeds meer zorgen over deze meisjes.

Heilig of stout

Bij Nisa for Nisa, een Marokkaanse vrouwenorganisatie in de Amsterdamse wijk Slotervaart, maken ze het onderscheid tussen 'heilige meisjes' en 'stoute'. Moeilijk is het niet om het verschil te zien. Er zijn er die precies weten wat ze willen, met plezier naar school gaan, rustig overkomen. Anderen wringen zich in alle bochten om aandacht te krijgen van jongens. Op Facebook hebben ze bijna louter mannavrienden. Ze hebben een grote mond. Het zijn niet de meisjes met het hoogste IQ. Vaak beginnen ze jong met roken, sommigen blowen excessief. Anderen proberen hun frustraties weg te eten en worden dik.

Coördinator Miemoent el Fakih vertelt er open over. Ze zit op de knalroze bank in het als een Marokkaanse huiskamer ingerichte onderkomen van Nisa for Nisa, midden in de flatwijk. De vrouwenorganisatie heeft geprobeerd een brug te slaan tussen de twee groepen. De bedoeling was dat de brave meisjes een goede invloed zouden uitoefenen op de anderen. Maar daarvoor blijken de verschillen vaak te groot.

Ook organiseerde de club een gesprek tussen een groep moeders en hun dochters. El Fakih: 'Het is thuis vaak: je mag niet, je mag niet, je mag niet. Meiden voelen zich vaak niet gewaardeerd. Ze krijgen weinig complimentjes in het gezin.'

Marokkaanse meisjes hebben bovendien geen goed beeld van hoe Nederlandse jongeren omgaan met hun vrijheid, valt de hulpverlening op. Ze hebben het idee dat Nederlandse

tieners alles mogen en alles doen. Dat die wel degelijk grenzen hebben, ontgaat hun. Met seks gaan ze daarom soms veel verder dan hun Nederlandse leeftijdsgenotes.

Pretty Woman, een organisatie die meisjes bijstaat die in de prostitutie (dreigen te) belanden, ziet soms overeenkomsten tussen deze groep en meiden uit streng christelijke milieus die in de val van loverboys zijn gelopen. Teamleider Bregje Spaans: 'Als het je als puber van huis uit volledig verboden wordt te experimenteren, gaan sommige tieners juist verder.'

Expliciete beelden

Soms schrikken zelfs de meest doorgewinterde hulpverleners van de expliciete beelden die de tieners met elkaar delen via sociale media. 'Ze wisselen elke seconde van hun ervaringen uit op Facebook', zegt coördinator Rachida Ibrahim van Al Amal. Deze meisjes willen niet naar school, ze willen alleen doen waar ze zin in hebben. Opleiding, financiën, het boeit ze niet.'

De Nederlandse hulpverlening is niet op hen toegerust. Ibrahim: 'Door het constante liegen zijn het topactrices geworden, die erin getraind zijn rollen te spelen. Ze zijn manipulatief. De meiden die in een internaat belanden, weten precies hoe ze zich moeten gedragen om aanspraak te kunnen maken op een vrij weekend. Dat ze voor begeleid wonen in aanmerking komen als ze zeggen dat ze thuis worden geslagen, is hun ook bekend.'

Het lijkt er van de buitenkant op dat deze wilde meisjes moderner zijn, verwesterd. Maar in wezen houden ze meer de Marokkaanse cultuur vast dan de generatie voor hen. 'Dat merk je bijvoorbeeld als sommige meiden rechtvaardigen dat hun broer hen slaat als ze zijn betrapt', zegt Ibrahim. 'Ik hoor ook meer meiden dan voorheen zeggen: Als ik ben getrouwd ga ik niet werken maar voor de kinderen zorgen.'

Marokkaanse jongens spelen vaak een kwalijke rol in hun leven. Een van hen vertelt hoe jongens uit Kanaleneiland een goede vriendin van haar voor hoer uitscholden op haar huwelijksfeest. De bruidegom, afkomstig uit Frankrijk, verstond het niet. 'Ze wensen me veel geluk', antwoordde de kersverse bruid op zijn vraag wat er werd geroepen.

Chantage

Foute vriendjes die meiden overreden seks te hebben, chanteren meisjes later met foto's en filmpjes. Een hulpverlener vertelt hoe een meisje geld uit haar portemonnee had gestolen om aan de eisen van haar bedreiger te voldoen. Soms is er minder nodig om meisjes onder druk te zetten. Een meisje was al doodsbang dat een webcamopname van haar zonder hoofddoek openbaar zou worden gemaakt.

Nora El Abdouni, hulpverlener bij Pretty Woman, denkt dat Marokkaanse meisjes de dupe zijn van de scheve man-vrouwverhoudingen in de cultuur van hun ouders, met totaal verschillende regels voor jongens en meisjes. 'Er gaapt zo'n grote kloof tussen wat ze van huis uit mee krijgen en wat de maatschappij verwacht van een vrouw', zegt El Abdouni. 'Veel meiden hebben weinig zelfrespect. Ze gaan de positieve aandacht die ze thuis niet krijgen elders zoeken.'

In wijken als Kanaleneiland met een grote Marokkaanse gemeenschap, ervaren veel meiden de sfeer als beklemmend. Roddels gaan er sneller dan de wind, wordt er gezegd. De buurvrouw ziet door de lamellen hoe laat het meisje in de straat thuiskomt en al snel praat de

hele buurt daarover. En voor je het weet is de familienaam bezoedeld.

'Het probleem van de Marokkaanse gemeenschap is dat het er draait om wat de burens zeggen', zegt de 17-jarige Nouhaila. Zij heeft na de scheiding van haar ouders open kaart gespeeld met haar moeder. Ze was in de war geraakt van al dat liegen, zegt ze. Om zich in elke situatie volgens de geldende verwachtingen te gedragen: thuis, uit, op school. 'Op een gegeven moment wist ik niet meer wie ik was.'

Haar moeder is best modern en begreep haar, zegt ze. Nu zou ze het haar lotgenotes willen aanraden zo eerlijk mogelijk te zijn. 'Ik voel me er stukken lichter door. Ik heb ook besloten mijn school af te maken. Dan kan ik maatschappelijk werker worden, zodat ik later meisjes kan helpen die dezelfde problemen tegenkomen.'

HEEL DIVERSE MEISJES

Dat Marokkaanse meisjes zich meer manifesteren, is aan de ene kant een positief teken van toenemende emancipatie, zegt Trees Pels. Zij is bijzonder hoogleraar 'Opvoeden in de multi-etnische stad' aan de Vrije Universiteit Amsterdam en onderzoeker van het Verwey-Jonker Instituut.

Pels wijst erop dat onder Marokkaanse meiden depressie en suïcidaal gedrag minder voorkomt dan onder hun Turkse of Hindostaanse leeftijdsgenotes, die gemiddeld meer naar binnen gekeerd zijn. Dat de Marokkaanse gemeenschap minder hecht is en Marokkaanse jongeren zich meer oriënteren op de Nederlandse samenleving, speelt mee.

De ontwikkeling van de Marokkaanse tienermeisjes is divers. Er zijn veel meer sterk verschillende groepen te onderscheiden dan onder bijvoorbeeld hun Turkse leeftijdsgenotes.

Meer Marokkaanse meisjes dan jongens gaan naar de universiteit of hogeschool, veel meisjes ontwikkelen zich goed. Er is eveneens een groep die orthodox moslim is. 'Maar de laatste jaren groeit ook de categorie problematische Marokkaanse meiden, die spijbelen, agressief zijn of crimineel.'

Hoe groot deze groep is, is moeilijk te zeggen. Het percentage Marokkaanse meiden dat de school verlaat zonder diploma, is de afgelopen twee jaar met een vijfde gestegen, blijkt uit data van onderzoeksinstituut Risbo van de Erasmus Universiteit. Ook de criminaliteit onder deze groep is toegenomen. Daarbij zijn deze percentages beduidend lager dan van Marokkaanse jongens.

Hun leven verschilt enorm van dat van hun moeders. Pels ziet hun zelfvertrouwen groeien. Soms is hun opvoeding wat vrijer.

Dat het soms misgaat, komt ook door de snelheid van deze ontwikkelingen, denkt Pels. 'Abrupte veranderingen zijn psychologisch minder goed bij te benen, voor ouders en kinderen. Die meisjes maken grote stappen, vaak zonder steun van thuis. Daardoor kunnen ze bevattelijker zijn voor invloeden uit hun vriendenkring.'

'Omdat de maatschappij minder last van ze heeft, is er nauwelijks beleid voor gemaakt', zegt

Pels. Zij pleit ervoor dat de organisaties in de wijken meer middelen krijgen om de meiden een steuntje in de rug te geven. Hulp aan deze groep werkt volgens haar het best als zij dichtbij, laagdrempelig en vertrouwd is.